

„KoPÚ málo!“

Problematika

Komplexních pozemkových úprav a NOVÉ možnosti realizace

Mgr. Vít Hrdoušek, PS Enviro, Národní síť MAS ČR

Co může zásadně změnit/zlepšit péči o krajinu v ČR?

V projektu AT-CZ Plants for Cooling v rámci činnosti Krajské sítě MAS Jihomoravského kraje bylo prováděno mj. řízené dotazování aktivních činitelů veřejné správy a samosprávy v ČR, který z nástrojů může nejvíce změnit/zlepšit péči o krajinu: digitalizace, územní studie, pozemkové úpravy, ÚSES, ÚPD, DZES, ... Komplexní pozemkové úpravy (dále jen KoPÚ) byly vybrány jako priorita

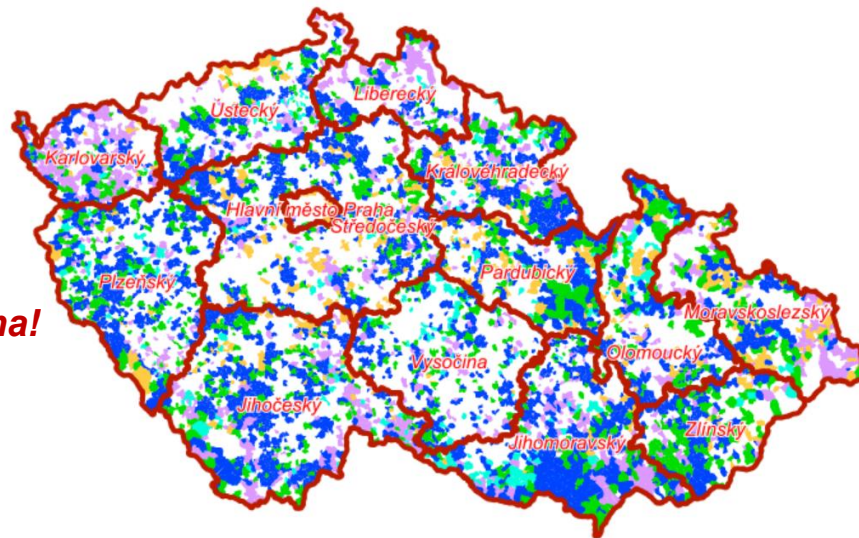
Jsou KoPÚ opravdu prioritou v naší zemi ? 50/50

Mapa původního katastru z roku 1821 (papírový tisk s tlouškou čáry až 3m) a mapa digitálního katastru po pozemkové úpravě (s přesností zákresu na 0,1m).

Problém: obce se bojí KoPÚ – je to zdlouhavé (8, 10 i více let), rozčílí to řadu lidí a hlavně našeho velkozemědělce, který „půjčuje traktor“!

40% rozlohy ZPF má hotové KoPÚ
10% ZPF rozpracované KoPÚ
2024..... 30 let od zavedení zákona!

Co řeší pozemkové úpravy ?

Pozemkové úpravy naplňují zákon

č. 139/2002 Sb., .. o změně zákona č. 229/1991 Sb.

§ 2! Pozemkovými úpravami se ve **veřejném zájmu** prostorově a funkčně **uspořádávají pozemky**, scelují se nebo dělí a zabezpečuje se jimi **přístupnost a využití** pozemků a vyrovnání jejich hranic tak, aby se vytvořily podmínky pro **racionální hospodaření vlastníků půdy**. Současně je cílem pozemkových úprav zajištění podmínek pro **zlepšení kvality života** ve venkovských oblastech včetně napomáhání diverzifikace hospodářské činnosti a zlepšování konkurenceschopnosti zemědělství, **zlepšení životního prostředí, ochranu a zúrodnění půdního fondu, lesní hospodářství a vodní hospodářství zejména v oblasti snižování nepříznivých účinků povodní a sucha, řešení odtokových poměrů v krajině a zvýšení ekologické stability krajiny.**

Výsledky pozemkových úprav slouží pro **obnovu katastrálního operátu a jako neopomenutelný podklad pro územní plánování!**

JARO...hodně vody

LÉTO...hodně sucha, horka

Problém: obecní úřady mají řešení krajiny katastru až koncem seznamu...tam přece hospodaří zemědělci... na našich pozemcích... ALE JAK ?

...a všude málo KoPÚ

Proč nejsou hotové pozemkové úpravy v ČR?

Proč chybí plány a následné realizace společných zařízení, které vytvoří: **známé a dostupné pozemky, polní cesty, protierozní, vodohospodářská a ekologická opatření, tj. prvky ÚSES v krajině?**

Proč se nerealizuje tak žadaná **modrozelená infrastruktura?**

T7.1/01 - Stav provádění pozemkových úprav k 31. 12. 2023

Typ pozemkových úprav	Ukončené				Rozpracované	
	počet		výměra (ha)		počet celkem	výměra (ha)
	za rok 2023	celkem	za rok 2023	celkem		
Komplexní pozemkové úpravy	125	3 080	60 557	1 398 804	1 038	491 584
Jednoduché pozemkové úpravy	14	3 011	1 549	313 659	68	7 283

1) Zákonem č. 139/2002 Sb. došlo ke změně definice JPÚ, na jejímž základě dochází každoročně od roku 2004 k aktualizovanému zpřesnění evidence JPÚ.

Pramen: SPÚ

Zpracoval: M. Hruška (ÚZEI), J. Havelka a kol. (SPÚ)

Zákon o pozemkových úpravách (...) č. 139/2002 Sb.

§ 6 Zahájení řízení

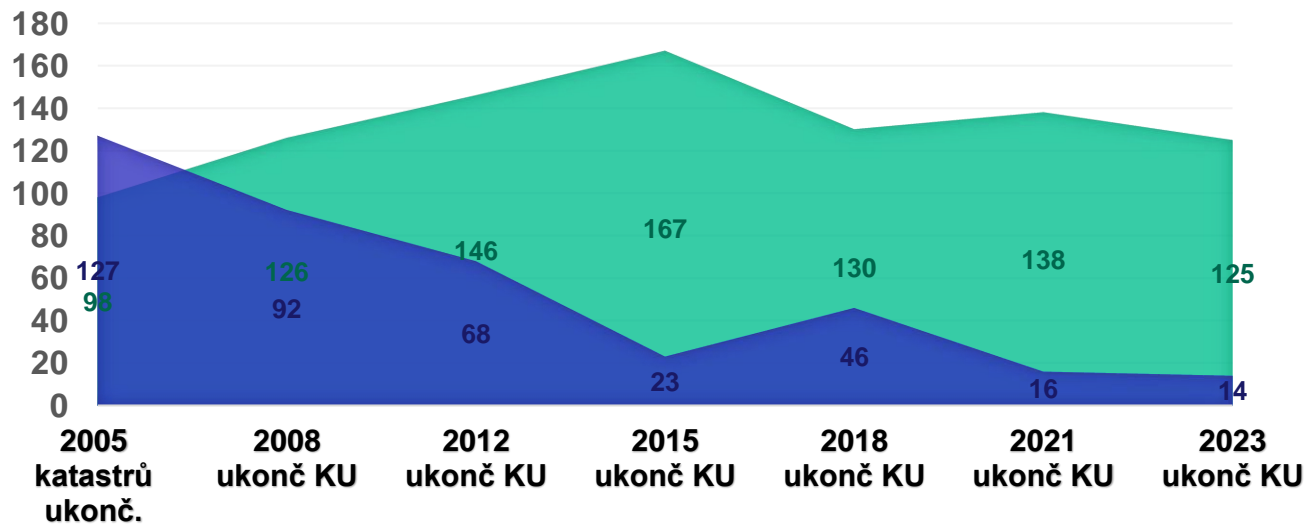
(1) Pozemkový úřad posuzuje **podané požadavky na zahájení pozemkových úprav**. K těmto požadavkům se vyjádří v písemném sdělení do 30 dnů. **Shledá-li důvody, naléhavost a účelnost provedení pozemkových úprav za opodstatněné, zahájí řízení o pozemkových úpravách**. Pozemkový úřad může v odůvodněných případech zahájit řízení i bez podaných požadavků.

(3) Pozemkový úřad **zahájí řízení o pozemkových úpravách vždy, pokud se pro to vysloví vlastníci pozemků nadpoloviční výměry zemědělské půdy** v dotčeném katastrálním území.

Skutečnost: 99% KoPÚ se zahajuje dle odst. 3. Proč ne kvůli opodstatněné erozi, která je závažná na cca 40 % zemědělského půdního fondu (ZPF)?

Pozn.: CO JE ZÁVAŽNÁ eroze? Do června 2022 platil limit „erozní ohroženosti nad 17 t/ha/rok.“
Od roku 2022 je to 9 t/ha/rok. Ovšem samoobnovná funkce půdy je pouze 0,5-1 t/ha/rok!

ZREALIZOVANÉ PLÁNY POZEMKOVÉ ÚPRAVY

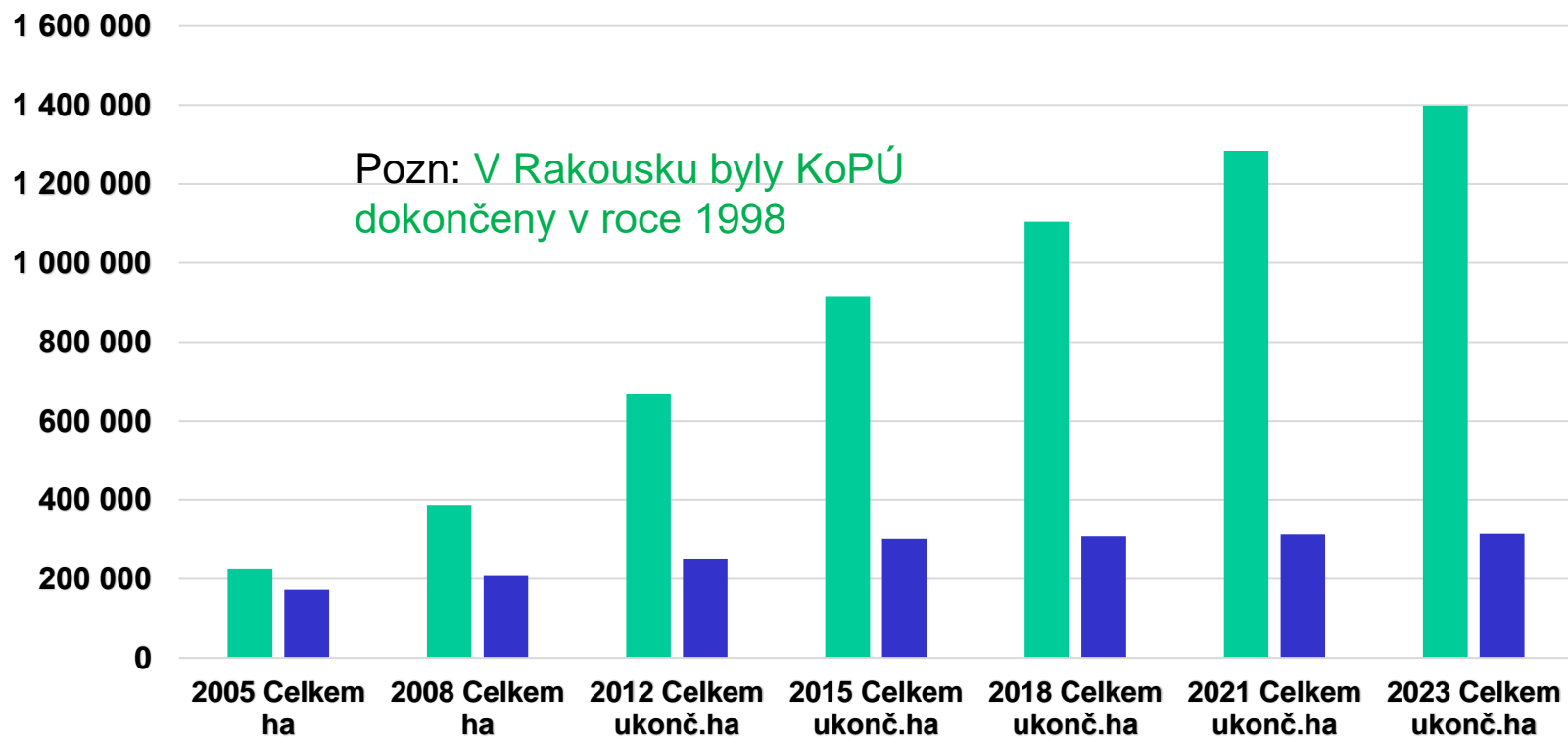
I. Plány KoPÚ jsou po 30 letech na cca 50% ZPF ČR

V současné době (stav 12. 2023) jsou komplexní a jednoduché pozemkové **úpravy provedeny na 40,8 %** výměry zemědělského půdního fondu (ZPF), na dalších zhruba **11,9 %** této půdy jsou pozemkové úpravy v řešení.

K 31. 12. 2023 bylo ukončenými pozemkovými úpravami dotčeno celkem **4 674 katastrálních území** z celkového počtu 13 076 k. ú. v ČR (zdroj *Zelená zpráva MZE, 2023*).

Ročně je zrealizováno 120 – 170 katastrů v ČR a obdobný počet katastrů pozemkové úpravy zahajuje (viz graf).

Plocha schválených Plánů pozemkových úprav v ČR v ha

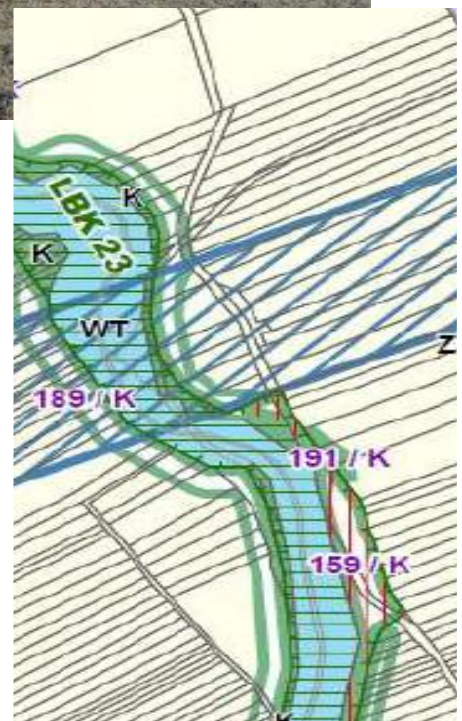
Plány KoPÚ jsou na cca 50% ZPF ČR

Současným tempem mohou být hotovy KoPÚ pro všechny obce **do roku 2060**, výrazným **problémem, především na jižní Moravě, jsou však velcí vlastníci půdy**, kteří často spuštění procesu KoPÚ brání.

Nové řešení: **Zahajovat KoPÚ z důvodu erozní ohroženosti nebo zadržování vody v krajině (zák. č. 139/2002 Sb § 6), 50 katastrů ročně navíc!**

Problém: obce mají dokumenty ÚPD, ÚSES, KoPÚ
... jen najít spojení pro jejich realizaci!

- **Ideální řešení** = obec spolu se zemědělci a lesníky vysazuje a **udrhuje pestrou krajinu dle KoPÚ**, především **prvky ÚSES** (biokoridory, biocentra, interakční prvky), zavádí protierozní postupy v **agrolesnictví na zemědělské půdě** a udržuje optimální **stavy zvěře**.
.....**Proč se nekoná?**

II. Realizace Společných zařízení (SZ) KoPÚ

Společná zařízení (SZ) pro Pozemkové úpravy naplňují zákon

č. 139/2002 Sb., § 12

(3) Je-li to v souladu s územním plánem, pro změny druhů pozemků, schválených dotčeným orgánem (§ 9 odst. 10), **výstavbu cest, ochranu půdního fondu, vodohospodářská a environmentální a další společná zařízení** zahrnutá do schváleného návrhu pozemkových úprav upouští se od souhlasu s vynětím ze zemědělského půdního fondu a **nevyžaduje se vydání rozhodnutí** o povolení záměru.

(6) Změna **druhu nebo způsobu využití pozemku**, na kterém je návrhem umístěno společné zařízení ve veřejném zájmu, požádá ústředí katastrální úřad o zápis poznámky o tom, že se na pozemku nachází **společné zařízení ve veřejném zájmu**.

T7.1/02 - Stav provádění pozemkových úprav a realizace společných zařízení k 31. 12. 2023 podle krajů

Kraje	Ukončené komplexní pozemkové úpravy				Ukončené jednoduché pozemkové úpravy				Protier. opatření	Ekolog. opatření	Vodohosp. opatření	Budování cest
	v roce 2023		celkově k 31. 12. 2023		v roce 2023		celkově k 31. 12. 2023					
	počet	ha	počet	ha	počet	ha	počet	ha				
Středočeský kraj a Praha	22	9 734	461	193 297	2	28	164	14 346	66	341	62	551
Jihočeský kraj	19	8 621	451	185 683	0	0	357	48 094	95	59	67	617
Karlovarský kraj	5	2 664	108	33 815	0	0	491	44 093	2	34	8	124
Plzeňský kraj	11	4 061	370	138 083	0	0	187	13 457	265	126	62	275
Liberecký kraj	6	2 680	87	36 254	1	4	128	5 838	15	19	9	116
Ústecký kraj	14	8 146	183	85 912	1	5	170	26 821	26	64	17	227
Královéhradecký kraj	10	3 909	259	108 071	0	0	162	14 276	60	136	66	342
Pardubický kraj	5	1 496	210	104 783	0	0	91	21 471	92	112	49	276
Jihomoravský kraj	7	4 105	312	191 886	4	903	722	93 648	87	279	125	578
Zlínský kraj	7	3 541	144	68 809	0	0	109	4 075	66	90	212	199
Kraj Vysočina	6	4 034	216	99 283	4	366	106	10 960	49	38	29	351
Olomoucký kraj	9	3 725	191	86 818	1	4	100	5 764	92	492	117	284
Moravskoslezský kraj	4	3 842	88	66 110	1	239	224	10 817	26	195	35	119
ČR celkem ¹⁾	125	60 557	3 080	1 398 804	14	1 549	3 011	313 659	941	1 985	859	4 057

1) Součet původních nezaokrouhlených hodnot.

Pramen: SPÚ

Zpracoval: M. Hruška (ÚZEI), J. Havelka a kol. (SPÚ)

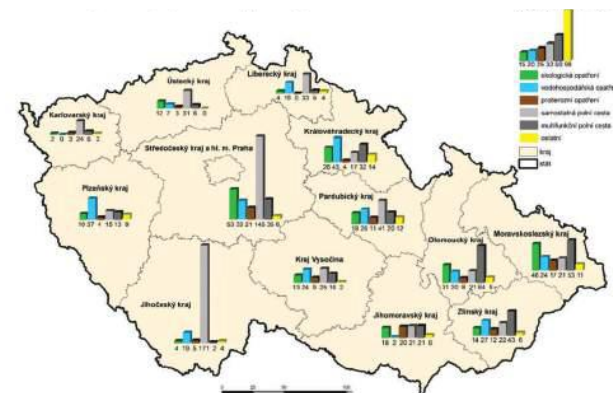
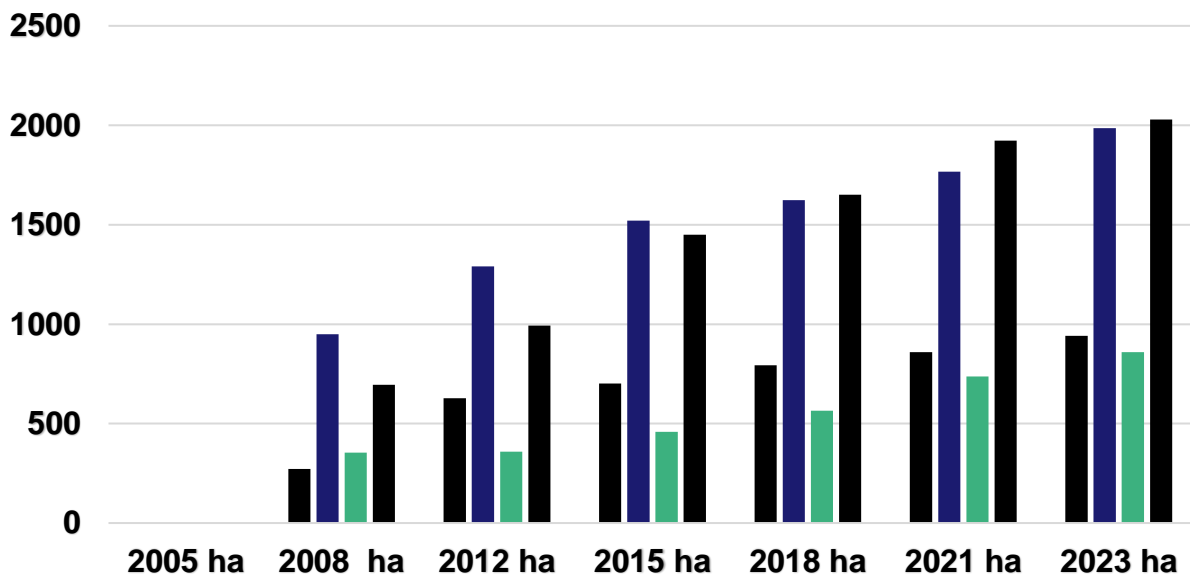
Realizace Společných zařízení (SZ) KoPÚ je pomalá!

Na 4 674 katastrech, kde je schválen plán KoPÚ o ploše 1 712 438 ha, by mělo být cca **170 000 ha Společných zařízení** (metodika: cca 10 % plochy pozemkových úprav rezervovat na SZ). Podle statistiky MZE se realizace SZ dějí významněji až od roku 2008.

Velká část SZ KoPÚ je parcelně zavedena v katastru i v územním plánu příslušných obcí, ale fakticky je 10, 15 i více let **stále nezrealizována!**

Podívejme se na to podrobněji.....

Realizovaná Společná zařízení KoPÚ

Jak se realizují Společná zařízení KoPÚ?

Většina společných zařízení **je na obecní či státní půdě**. Má své parcelní číslo a závazný způsob realizace. **Prostředky** na realizace SZ (**polní cesty, protierozní, vodohospodářská a ekologická opatření - prvky ÚSES**) poskytuje **stát**, průměrně v katastru utratí 10-15 mil. Kč (dotace SPÚ), zbytek má **zařídít obec** (dotace EU apod.).

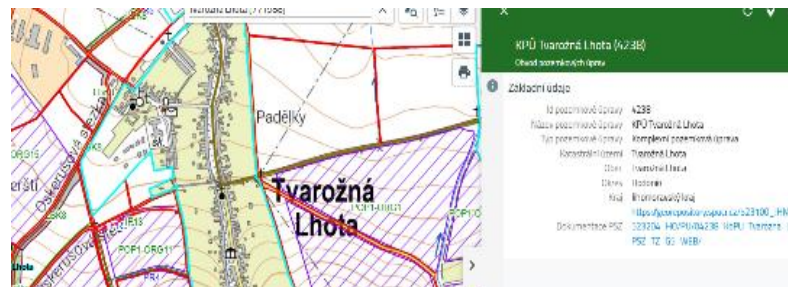
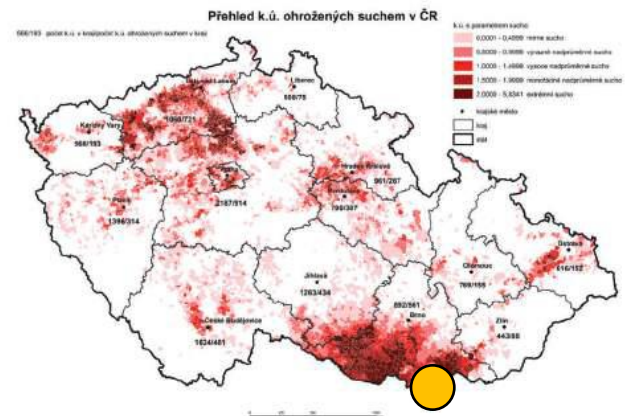
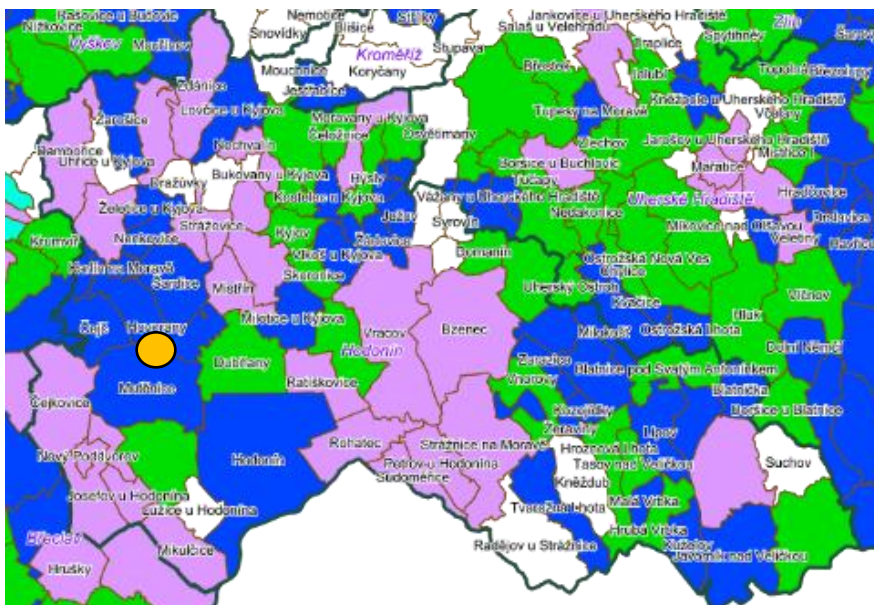
Celkový objem prostředků **v roce 2023** na podporu pozemkových úprav **dosáhl téměř 2,2 mld. Kč**, z toho na **realizaci SZ bylo využito více než 1,7 mld. Kč**:

- **117 mil. Kč (5,3 %)** na protierozní opatření,
- **358 mil. Kč (16 %)** na hydrologická opatření
- **124 mil. Kč (5,6 %)** na ekologická opatření
- **1 094 mil. Kč (50%) na výstavbu cest.** (zdroj: Zelená zpráva MZE 2023)

Pozn: 2,5 mld. Kč stojí cca 10 km dálnice.

Kde jsou realizována společná zařízení KoPÚ?

Příklady z jižní Moravy:

Katastr - platný plán KoPÚ	Celkem plocha KoPÚ /ha	Na společná zařízení KoPÚ /ha a % z celku
Tvarožná Lhota 1.2022	920	106 (11,5 %)
Lipov 7.2014	1380	139 (10,5 %)
Mutěnice 11.2020	2905	284 (9,5 %)
Čejč 10.2007	1133	143 (12,7 %)
Hovorany 8.2012	1975	221 (11,2 %)

Od 1.1.2025 je, po výhradách NKÚ, spuštěn geoportál SPÚ s funkčními mapami KoPÚ viz : <https://geoportal.spucr.cz/web/cz/pozemkove-upravy>

Problém: obce v rozporu s KoPÚ a ÚPD uzavírají nevýhodné nájemní smlouvy na své pozemky, nesledují užívání pozemků, klesá bonita půdy,... porušují zákon!

Stav: zde je již 15 let zapsána ostatní plocha – zeleň (katastr), a stále se na ní dotuje orná půda (LPIS)!

OVOCE A ZELENINA
DO ŠKOL

Milión
stromů

WIN-WIN
STRATEGY

Ideální řešení = obec hospodárně a dle zákona spravuje pozemky a stavby (k výše uvedenému) a uzavírá win-win smlouvy se zemědělci, lesníky, podnikateli.

Zákon: podle § 37 zákona č. 256/2013 Sb. o katastru nemovitostí, jsou vlastníci povinni ohlásit katastrálnímu úřadu změny údajů o jejich nemovitosti. **Zákonně má být pozemek užíván dle evidence v katastru nemovitostí (mj. platba daně),** a to bez ohledu na to, jaký je aktuální stav!

Stav: **Zemědělci hospodaří v souladu s LPIS** - geografická aplikace (GIS), podle **níž MZE kontroluje a dotuje hospodaření zemědělských subjektů.**

Shrnutí:

Na 50 % území ČR s již schválenými **Společnými zařízeními (SZ) KoPÚ** - plocha cca 170 000 ha, byla SZ na cca 100 000 ha již realizována; ovšem více než **60 % prostředků šlo na SZ místní komunikace!**

Zbývajících cca 70 000 ha SZ KoPÚ, určených především **na protierozní, vodohospodářská a ekologická opatření - tzv. modrozelená infrastruktura krajiny**, je řadu let vedeno na katastru ne jako orná půda, ale jako **ostatní plocha - zeleň, ostatní plocha - místní komunikace, a stále se na nich oře!**

- **Možné NOVÉ řešení:** katastrální data pro **SZ KoPÚ vložit do LPIS.**

Po urgencích na MZE (Sekáč, Bělínová, Tabery) se LPIS nemění! **Nutné meziresortní řešení MZE (LPIS, SPÚ) a MMR (mapová data KÚ, ÚPD).**

- **Nový Postup:** vyžadovat v LPIS (s daty KoPÚ) přes SZIF po zemědělci **do roku převod VŠECH prvků SPOLEČNÝCH ZAŘÍZENÍ do TTP (trvalý travní porost) z AEKO dotace, 3 roky TTP z dotace udržovat a poté nechat přirozenému vývoji, např. travnatá cesta, údolnice, úhor!**

Zemědělci získají cca 70 000 ha, kde plní Green deal – 4 % půdy do klidu!

- **Náklady:** stávající **dotace AEKO „zatravnění zemědělských půd“**, navíc **0 Kč**

Pozn: AEKO - Agroenvironmentálně-klimatická opatření;

**Modelový příklad
NOVÉ realizace SZ:**
obec má schválené
KopÚ na **1000 ha**
svého katastru, na
100 ha schválena SZ,

- společná zařízení (SZ): na **10 ha cesty**, na **90 ha krajinné prvky**, tj. protierozní, vodní, zasakovací, ÚSES aj.
- 10 km (5 ha) **hlavní cesty** udělá prioritně a vyčerpá peníze z možné dotace SPÚ, výhodné pro obec, veřejnost i zemědělce; **pod tlakem veřejnosti se na 2 ha udělá prvek ÚSES z dotace OPŽP. 90 ha se dál oře - nejsou již peníze!**
- Plošné řešení: **90 ha SZ z dotace SZIF na AEKO zatravnit a 3 roky udržovat, POTÉ NECHAT BEZ ÚDRŽBY (úhor) - PŘIROZENĚ ZAROSTE**, je nutné jen likvidovat případné invazní druhy (akát, pajasan aj.)

.... stromy za nás budou dýchat, až my budeme spát.

Mgr. Vít Hrdoušek; www.milionstromu.cz